

UPRAVLJANJE I RUKOVANJE STROJEVIMA NA MEHANIZIRANI POGON - ZDRAVSTVENE ZAPREKE

Poslovi s posebnim uvjetima rada su poslovi koji se obavljaju u ekstremnim radnim uvjetima ili pak podrazumijevaju izraziti stupanj moguće ugroženosti zdravlja radnika i osoba u njihovom radnom okolišu, pa dakle nameću i posebnu odgovornost za rad na siguran način. Da bi se radno mjesto svrstalo u ovu kategoriju, razina i/ili narav opasnosti/štetnosti mora biti takva da se nikakvim do sada poznatim mjerama osobne zaštite i zaštite na radu profesionalnu izloženost u redovnim radnim uvjetima ne uspijeva svesti na razinu koja ne bi bila potencijalno opasna za zdravlje. Pravilnikom o poslovima s posebnim uvjetima rada (N.N., br. 5/84.) propisani su poslovi s posebnim uvjetima rada i posebni uvjeti koje moraju ispunjavati radnici za obavljanje tih poslova te rokovi za ponovnu provjeru zdravstvenog stanja i psihičke sposobnosti.

Prema Pravilniku o poslovima s posebnim uvjetima rada pod točkama 1. i 2. su poslovi s posebnim uvjetima rada:

1. rukovanje i upravljanje strojevima i uređajima na mehanizirani pogon na kojima se ne može primijeniti zaštita od mehaničkih opasnosti i
2. rukovanje i upravljanje samohodnim strojevima na mehanizirani pogon.

Ovakve poslove mogu obavljati samo osobe koje osim općih uvjeta za zasnivanje radnog odnosa ispunjavaju i posebne uvjete - kad je riječ

o životnoj dobi, spolu, stručnim sposobnostima, zdravstvenom, tjelesnom i psihičkom stanju te psihofiziološkim i psihičkim sposobnostima. Odabir kandidata za ove poslove obavlja se po uzusima profesionalne selekcije. Pregledi kojima se utvrđuje sposobnost za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada dijele se na prethodne preglede (prije zapošljavanja) i periodične preglede koji se obavljaju u zakonom propisanim rokovima. Poslodavac je obavezan provesti osposobljavanje za rad na siguran način.

Primjeri poslova za rukovanje i upravljanje strojevima i uređajima na mehanizirani pogon na kojima se ne mogu primijeniti osnovna pravila zaštite od mehaničkih opasnosti su strojevi za obradu metala, drva, papira, kože, gume, izradu obuće i drugih strojeva i uređaja koji se gibaju (razne bušilice, kružne pile, glodalice, preše...).

Slika 1. Strojevi i uređaji na mehanizirani pogon na kojima se ne mogu primijeniti osnovna pravila zaštite od mehaničkih opasnosti

Moguća oštećenja zdravlja pri radu s ovim strojevima i uređajima su razne mehaničke ozljede: otvorene rane, otkinuća dijela tijela (amputacije) i zatvorene rane, dok kao posljedica rada s alatima koji su pod visokom temperaturom mogu nastati i opekline.

Kontraindikacije za obavljanje ovih poslova su: psihoze, epilepsija, bolesti sa sklonošću nesvjestici, alkoholizam i druge ovisnosti.

Primjeri poslova za upravljanje i rukovanje samohodnim strojevima na mehanizirani pogon su upravljanje i rukovanje raznim poljoprivrednim i građevinskim strojevima, prijevoznim i prijenosnim sredstvima (autodizalica, viličar i dr.) te drugim samohodnim strojevima na mehanizirani pogon.

Slika 2. Samohodni strojevi na mehanizirani pogon

Moguća oštećenja zdravlja su višestruke površinske i unutarnje teške ozljede kako radnika koji upravlja tim strojem tako i drugih radnika koji se nalaze u radnom okruženju. Kontraindikacije za ove poslove su: psihoze, epilepsija, bolesti sa sklonošću nesvjestici, alkoholizam i druge ovisnosti, kronične bolesti dišnog sustava sa znacima respiratorne insuficijencije, teže reumatske bolesti, neuropatije, teži oblici neuroze te izrazita agresivnost.

PRIKAZ 1. SLUČAJA

Muškarac, rođen 1972. godine, s ukupnim radnim stažem 12 godina, zaposlen na radnom

mjestu tokara, pretežito radi na bravarskim poslovima u radionici i kao radnik u skladištu. Zaposlenik dolazi na redoviti periodički pregled, a na prošlogodišnjem pregledu ocijenjen je sposobnim uz kontrolu za godinu dana kod psihologa iako je periodika provjere psihičkih sposobnosti svake četiri godine. U međuvremenu je radnik u 2 navrata došao alkoholiziran na posao te je dobio više "opomena" od poslodavca. Klinički status na pregledu bio je graničan, a iz razgovora se saznalo da mu se događalo da mu alat "sklizne" iz ruku, žalio se na slabiju koncentraciju i imao je osjećaj da ne vlada sa sobom. Radnik je bio motiviran za promjenu i odlazak na liječenje od alkoholizma. Na pregledu je ocijenjen privremeno nesposobnim za posao koji obavlja. Prema preporuci specijaliste medicine rada javio se obiteljskom liječniku i uz potporu obitelji i poslodavca započeo je liječenje od alkoholizma.

Nakon završetka liječenja, a prije povratka na posao obavit će izvanredni pregled zbog utvrđivanja sposobnosti za obavljanje radnih zadataka.

PRIKAZ 2. SLUČAJA

Muškarac, rođen 1979. godine, s ukupnim radnim stažem 15 godina, zaposlen na radnom mjestu – viličar, radnik u skladištu. Na radnom mjestu, za vrijeme obavljanja redovitih zadataka, pri silasku s viličara ozlijedio je skočni zglob. Bolovi su bili izraženi i nije mogao hodati, pa je odvezen u bolnicu. Dijagnostičkom obradom utvrđeno je uganuće skočnog zgloba. Radnik do nesretnog događaja nije nikada imao ozljeda nogu, a pri pregledu mjesta na radnom mjestu na koje je radnik stao silazeći s viličara uočena je udubina u podu. Zadovoljeni su svi kriteriji za priznavanje ozljede na radu.

dr. sc. Dijana Poplašen, dr. med., spec. med. rada i sporta
Zoran Strenja, prof. psih.
Specijalistička ordinacija medicine rada, Zagreb